

ภาคผนวก

ผนวก ก.

ประมวลจริยธรรมข้าราชการอัยการ

หมวด 2

จริยธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการ

ข้อ 5 ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต เที่ยงธรรม รอบคอบ รวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้ มีอิสระ และปราศจากอคติ ไม่แสวงหาประโยชน์ตอบแทนใด ๆ และต้องไม่นำความคิดเห็นส่วนตัวเกี่ยวกับชนชาติ ถิ่นกำเนิด เพศ ศาสนา การเมือง ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา พยาน หรืออิทธิพลอื่นมาเหนือการพิจารณาสิ่งคดีของตน

หมวด 4

จริยธรรมเกี่ยวกับการดำรงตนและครอบครัว

ข้อ 18 ข้าราชการอัยการต้องไม่ให้นุคคลภายในครอบครัว ญาติพี่น้อง เข้ามาเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของตนหรือของผู้อื่น และต้องไม่ให้นุคคลในครอบครัว ญาติพี่น้อง และบุคคลภายนอกใช้ตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนแสวงหาประโยชน์

ข้อ 20 ข้าราชการอัยการพึงระมัดระวังในการคบหาสมาคมกับคู่ความหรือบุคคลอื่นซึ่งมีส่วนได้เสียหรือมีผลประโยชน์เกี่ยวกับคดีความ หรือบุคคลซึ่งมีความประพฤติหรือมีชื่อเสียงในทางเสื่อมเสีย อันอาจก่อให้เกิดความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการ และต้องหลีกเลี่ยงการคบหาสมาคมหรือสังสรรค์กับผู้ที่มีอิทธิพล หรือผู้ที่ประกอบอาชีพโดยไม่สุจริต

ข้อ 25 ข้าราชการอัยการต้องไม่รับทรัพย์สินของกำนัน หรือประโยชน์อื่นใดอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ และจะต้องดูแลให้นุคคลในครอบครัวปฏิบัติเช่นเดียวกันด้วย

การรับทรัพย์สินและกำนันหรือประโยชน์อื่นใดที่พึงให้กันตามอธยาศัยและประเพณี ต้องมีมูลค่าไม่เกินกว่าที่กำหนดไว้ในระเบียบแบบแผนของทางราชการ

ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี

ลักษณะ 8

การสอบสวน

บทที่ 17

จรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน

ด้วยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตระหนักถึงความสำคัญของการสอบสวนคดีอาญา อันเป็นภารกิจหลักในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนโดยมีพนักงานสอบสวนเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่นี้ ซึ่งการดำเนินการจะต้องมีความโปร่งใส สุจริต รวดเร็ว เสมอภาคและเที่ยงธรรมอย่างแท้จริง โดยยึดหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ควบคู่ไปกับการรักษาความสงบสุขของสังคม และพัฒนาพนักงานสอบสวนให้มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณที่เหมาะสมต่อการดำรงไว้ซึ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรต้นธารของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่พนักงานสอบสวนจะปฏิบัติหน้าที่ให้สัมฤทธิ์ผล จึงจำเป็นต้องกำหนดให้มีจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวนเป็นกรอบและแนวทางในการประพฤติปฏิบัติควบคู่ไปกับ “อุดมคติของตำรวจ” ที่ได้กำหนดไว้แล้วในประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 16 ตามผนวกแนบท้าย เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนและสังคมส่วนรวม ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน พ.ศ.2544”

ข้อ 2 บรรดาระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งอื่นใดในส่วนที่กำหนดไว้แล้ว ซึ่งขัดแย้งกับระเบียบนี้ให้ใช้ระเบียบนี้แทน

ข้อ 3 จรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน ที่ต้องประพฤติปฏิบัติควบคู่ไปกับอุดมคติของตำรวจตามผนวกแนบท้าย ระเบียบนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนและสังคมส่วนรวม มีดังนี้

(1) พนักงานสอบสวนต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

(2) พนักงานสอบสวนต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต และยึดมั่น ในศีลธรรม

(3) พนักงานสอบสวนต้องอำนวยความยุติธรรม ด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง โปร่งใส และเป็นธรรมโดยปราศจากอคติ

- (4) พนักงานสอบสวนต้องกล้ายืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง
- (5) พนักงานสอบสวนพึงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ เสียสละ และอดทน เพื่อประโยชน์แห่งการอำนวยความยุติธรรม
- (6) พนักงานสอบสวนพึงมีมนุษยสัมพันธ์ ด้วยความสุภาพอ่อนโยนมีไมตรีจิต และเต็มใจให้บริการประชาชน
- (7) พนักงานสอบสวนพึงหมั่นศึกษาหาความรู้ และพัฒนาตนเองตลอดเวลา
- (8) พนักงานสอบสวนพึงสำนึก และยึดมั่นในวิชาชีพการสอบสวน มีความภาคภูมิใจในศักดิ์ศรีและวิชาชีพของตนเอง

ให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนทุกระดับชั้น ทำความเข้าใจและสอดส่องควบคุมดูแลให้พนักงานสอบสวนยึดถือประพฤติปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวนอย่างแท้จริง เพื่อให้บังเกิดผลดีแก่ทั้งการปฏิบัติหน้าที่ของตน และสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่สังคม หากมีการละเลยหรือทำให้เห็นว่าพนักงานสอบสวนผู้ใดฝ่าฝืน ก็ให้ผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาไปตามระเบียบแบบแผนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหากเข้าข่ายผิดวินัยก็ให้ดำเนินการในเรื่องวินัยด้วย

(ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วย จรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน พ.ศ.2544 ลงวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2544)

อุดมคติของตำรวจ

เคารพเชื้อเพื่อต่อหน้าที่	กรุณาปรานีต่อประชาชน
อดทนต่อความเจ็บใจ	ไม่หวั่นไหวต่อความยากลำบาก
ไม่มักมากในลาภผล	มุ่งบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อปวงชน
ดำรงตนในยุติธรรม	กระทำการด้วยปัญญา
รักษาความไม่ประมาทเสมอชีวิต	

ประมวลจริยธรรมอนุญาโตตุลาการ

สำนักงานอนุญาโตตุลาการ

หมวด 2

อุดมการณ์ของอนุญาโตตุลาการ

ข้อ 7 บุคคลใดซึ่งอาจจะถูกคัดค้านได้ตามกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ ไม่ควรรับ เป็นอนุญาโตตุลาการ

ข้อ 8 อนุญาโตตุลาการไม่ว่าจะมาจากการแต่งตั้งของคู่พิพาทฝ่ายใดจะต้องวางตนเป็นกลาง และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นอิสระและให้ความเป็นธรรมแก่คู่พิพาททั้งสองฝ่าย

ข้อ 10 ภายหลังจากได้รับแต่งตั้งหรือในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ อนุญาโตตุลาการจะต้องไม่เข้าไปมีความเกี่ยวพันไม่ว่ากับคู่พิพาทฝ่ายใดหรือบุคคลอื่นใดไม่ว่าด้านการเงิน ธุรกิจ อาชีพหรือความสัมพันธ์ทางครอบครัวและสังคม อันอาจทำให้คู่พิพาทเกิดความสงสัยอันควรในความเป็นอิสระหรือเป็นกลางของตนในการปฏิบัติหน้าที่อนุญาโตตุลาการได้

ภายในเวลาอันสมควรภายหลังจากทำคำชี้ขาด อนุญาโตตุลาการควรหลีกเลี่ยงจากการกระทำตามความในวรรคหนึ่งโดยพฤติการณ์ซึ่งอาจทำให้คู่กรณีหรือบุคคลอื่นใดในสถานะเช่นนั้นเข้าใจไปได้ว่า คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการเกิดขึ้นจากการที่อนุญาโตตุลาการได้รับหรือคาดหวังที่จะได้รับ ผลประโยชน์เช่นนั้น

ข้อ 11 ในกรณีที่ประมวลนี้ไม่ได้กล่าวไว้เป็นอย่างอื่น หน้าที่ทางจริยธรรมของอนุญาโตตุลาการ เริ่มต้นเมื่อได้รับการแต่งตั้งและคงอยู่ต่อเนื่องไปตลอดทุกขั้นตอนของกระบวนการพิจารณาจนกระทั่งได้ส่งสำเนาคำชี้ขาดเป็นที่สุดให้แก่คู่พิพาทแล้ว

หมวด 3

จริยธรรมในการเปิดเผยข้อเท็จจริง

ข้อ 12 บุคคลใดได้รับการร้องขอให้เป็นอนุญาโตตุลาการ ก่อนที่จะเข้ารับหน้าที่จะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริง ซึ่งในความรู้สึกรู้สึกของคู่พิพาทอาจเกิดความสงสัยอันสมควรในความเป็นอิสระ ความเป็นกลางของตน ดังต่อไปนี้

(1) ผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์อื่นใดไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ในผลของการอนุญาตตุลาการ

(2) ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเงิน ธุรกิจไม่ว่าในอดีตหรือปัจจุบัน ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอาชีพ ความสัมพันธ์ทางครอบครัวหรือทางสังคม ซึ่งน่าจะมีผลกระทบต่อความเป็นอิสระและเป็นกลาง ข้อเท็จจริงเหล่านี้ไม่ว่าผู้ที่ได้รับการร้องขอให้เป็นอนุญาตตุลาการเอง สมาชิกในครอบครัว นายจ้าง หรือผู้ร่วมธุรกิจของตนจะมีความเกี่ยวข้องกับอนุญาตตุลาการคนอื่น คู่พิพาทฝ่ายใด หน่วยงาน หรือบุคคลซึ่งอาจจะต้องมาเป็นพยานในคดี

หมวด 4

จริยธรรมในเรื่องการถอนตัว

ข้อ 16 ในกรณีที่คู่พิพาททุกฝ่ายร้องขอให้อนุญาตตุลาการถอนตัวไม่ว่าด้วยเหตุใด อนุญาตตุลาการควรถอนตัวเสีย แต่ในกรณีที่คู่พิพาทเพียงบางฝ่ายร้องขอให้ถอนตัวโดยสาเหตุแห่งความไม่เป็นอิสระหรือไม่เป็นกลาง อนุญาตตุลาการควรถอนตัว เว้นแต่

(1) ถ้าโดยข้อตกลงของคู่พิพาท หรือโดยข้อกำหนดอนุญาตตุลาการซึ่งคู่พิพาท ตกลงกันให้ใช้บังคับกำหนดกระบวนการพิจารณาในการคัดค้านอนุญาตตุลาการเอาไว้ก็ต้องปฏิบัติตามกระบวนการพิจารณานั้น หรือ

(2) ถ้าอนุญาตตุลาการพิจารณาแล้วเห็นว่าเหตุผลในการคัดค้านไม่เป็นสาระและเห็นว่าตนสามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาซึ่งขาดคดีได้อย่างเป็นกลางและยุติธรรม ทั้งการถอนตัวจะก่อให้เกิดความล่าช้าหรือค่าใช้จ่ายแก่คู่พิพาทฝ่ายอื่นโดยไม่จำเป็น หรือจะขัดขวางต่อความยุติธรรม

ผนวก ข.

ประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา (United States Code Service: U.S.C.S.)

TITLE 28 §144. Bias or prejudice of judge

Whenever a party to any proceeding in a district court makes and files a timely and sufficient affidavit that the judge before whom the matter is pending has a personal bias or prejudice either against him or in favor of any adverse party, such judge shall proceed no further therein, but another judge shall be assigned to hear such proceeding.

The affidavit shall state the facts and the reasons for the belief that bias or prejudice exists, and shall be filed not less than ten days before the beginning of the term at which the proceeding is to be heard, or good cause shall be shown for failure to file it within such time. A party may file only one such affidavit in any case. It shall be accompanied by a certificate of counsel of record stating that it is made in good faith.

TITLE 28 §455. Disqualification of justice, judge, or magistrate judge

(a) Any justice, judge, or magistrate judge of the United States shall disqualify himself in any proceeding in which his impartiality might reasonably be questioned.

(b) He shall also disqualify himself in the following circumstances:

(1) Where he has a personal bias or prejudice concerning a party, or personal knowledge of disputed evidentiary facts concerning the proceeding;

(2) Where in private practice he served as lawyer in the matter in controversy, or a lawyer with whom he previously practiced law served during such association as a lawyer concerning the matter, or the judge or such lawyer has been a material witness concerning it;

(3) Where he has served in governmental employment and in such capacity participated as counsel, adviser or material witness concerning the proceeding or expressed an opinion concerning the merits of the particular case in controversy;

(4) He knows that he, individually or as a fiduciary, or his spouse or minor child residing in his household, has a financial interest in the subject matter in controversy or in a party to the proceeding, or any other interest that could be substantially affected by the outcome of the proceeding;

(5) He or his spouse, or a person within the third degree of relationship to either of them, or the spouse of such a person:

(i) Is a party to the proceeding, or an officer, director, or trustee of a party;

(ii) Is acting as a lawyer in the proceeding;

(iii) Is known by the judge to have an interest that could be substantially affected by the outcome of the proceeding;

(iv) Is to the judge's knowledge likely to be a material witness in the proceeding.

(c) A judge should inform himself about his personal and fiduciary financial interests, and make a reasonable effort to inform himself about the personal financial interests of his spouse and minor children residing in his household.

(d) For the purposes of this section the following words or phrases shall have the meaning indicated:

(1) "proceeding" includes pretrial, trial, appellate review, or other stages of litigation;

(2) the degree of relationship is calculated according to the civil law system;

(3) "fiduciary" includes such relationships as executor, administrator, trustee, and guardian;

(4) "financial interest" means ownership of a legal or equitable interest, however small, or a relationship as director, adviser, or other active participant in the affairs of a party, except that:

(i) Ownership in a mutual or common investment fund that holds securities is not a “financial interest” in such securities unless the judge participates in the management of the fund;

(ii) An office in an educational, religious, charitable, fraternal, or civic organization is not a “financial interest” in securities held by the organization;

(iii) The proprietary interest of a policyholder in a mutual insurance company, of a depositor in a mutual savings association, or a similar proprietary interest, is a “financial interest” in the organization only if the outcome of the proceeding could substantially affect the value of the interest;

(iv) Ownership of government securities is a “financial interest” in the issuer only if the outcome of the proceeding could substantially affect the value of the securities.

(e) No justice, judge, or magistrate judge shall accept from the parties to the proceeding a waiver of any ground for disqualification enumerated in subsection (b). Where the ground for disqualification arises only under subsection (a), waiver may be accepted provided it is preceded by a full disclosure on the record of the basis for disqualification.

(f) Notwithstanding the preceding provisions of this section, if any justice, judge, magistrate judge, or bankruptcy judge to whom a matter has been assigned would be disqualified, after substantial judicial time has been devoted to the matter, because of the appearance or discovery, after the matter was assigned to him or her, that he or she individually or as a fiduciary, or his or her spouse or minor child residing in his or her household, has a financial interest in a party (other than an interest that could be substantially affected by the outcome), disqualification is not required if the justice, judge, magistrate judge, bankruptcy judge, spouse or minor child, as the case may be, divests himself or herself of the interest that provides the grounds for the disqualification.

ผนวก ค.

CODE OF CONDUCT FOR UNITED STATES JUDGES

Introduction

This Code applies to United States Circuit Judges, District Judges, Court of International Trade Judges, Court of Federal Claims Judges, Bankruptcy Judges, and Magistrate Judges. Certain provisions of this Code apply to special masters and commissioners as indicated in the "Compliance" section. In addition, the Tax Court, Court of Appeals for Veterans Claims, and Court of Appeals for the Armed Forces have adopted this Code. Persons to whom the Code applies must arrange their affairs as soon as reasonably possible to comply with the Code and should do so in any event within one year of appointment.

CANON 3

A JUDGE SHOULD PERFORM THE DUTIES OF THE OFFICE IMPARTIALLY AND DILIGENTLY

The judicial duties of a judge take precedence over all other activities. In performing the duties prescribed by law, the judge should adhere to the following standards:

A. Adjudicative Responsibilities.

(1) A judge should be faithful to and maintain professional competence in the law, and should not be swayed by partisan interests, public clamor, or fear of criticism.

(2) A judge should hear and decide matters assigned, unless disqualified, and should maintain order and decorum in all judicial proceedings.

(3) A judge should be patient, dignified, respectful, and courteous to litigants, jurors, witnesses, lawyers, and others with whom the judge deals in an official capacity, and should require similar conduct of those subject to the judge's control, including lawyers to the extent consistent with their role in the adversary process.

(4) A judge should accord to every person who is legally interested in a proceeding, or the person's lawyer, full right to be heard according to law, and, except as authorized by law, neither initiate nor consider ex parte communications on the merits, or procedures affecting the merits, of a pending or impending proceeding. A judge may, however, obtain the advice of a disinterested expert on the law applicable to a proceeding before the judge if the judge gives notice to the parties of the person consulted and the substance of the advice, and affords the parties reasonable opportunity to respond. A judge may, with consent of the parties, confer separately with the parties and their counsel in an effort to mediate or settle pending matters.

(5) A judge should dispose promptly of the business of the court.

(6) A judge should avoid public comment on the merits of a pending or impending action, requiring similar restraint by court personnel subject to the judge's direction and control. This proscription does not extend to public statements made in the course of the judge's official duties, to the explanation of court procedures, or to a scholarly presentation made for purposes of legal education.

B. Administrative Responsibilities.

(1) A judge should diligently discharge the judge's administrative responsibilities, maintain professional competence in judicial administration, and facilitate the performance of the administrative responsibilities of other judges and court officials.

(2) A judge should require court officials, staff, and others subject to the judge's direction and control, to observe the same standards of fidelity and diligence applicable to the judge.

(3) A judge should initiate appropriate action when the judge becomes aware of reliable evidence indicating the likelihood of unprofessional conduct by a judge or lawyer.

(4) A judge should not make unnecessary appointments and should exercise that power only on the basis of merit, avoiding nepotism and favoritism. A judge should not approve compensation of appointees beyond the fair value of services rendered.

(5) A judge with supervisory authority over other judges should take reasonable measures to assure the timely and effective performance of their duties.

C. Disqualification.

(1) A judge shall disqualify himself or herself in a proceeding in which the judge's impartiality might reasonably be questioned, including but not limited to instances in which:

(a) the judge has a personal bias or prejudice concerning a party, or personal knowledge of disputed evidentiary facts concerning the proceeding;

(b) the judge served as lawyer in the matter in controversy, or a lawyer with whom the judge previously practiced law served during such association as a lawyer concerning the matter, or the judge or such lawyer has been a material witness;

(c) the judge knows that the judge, individually or as a fiduciary, or the judge's spouse or minor child residing in the judge's household, has a financial interest in the subject matter in controversy or in a party to the proceeding, or any other interest that could be affected substantially by the outcome of the proceeding;

(d) the judge or the judge's spouse, or a person related to either within the third degree of relationship, or the spouse of such a person:

(i) is a party to the proceeding, or an officer, director, or trustee of a party;

(ii) is acting as a lawyer in the proceeding;

(iii) is known by the judge to have an interest that could be substantially affected by the outcome of the proceeding; or

(iv) is to the judge's knowledge likely to be a material witness in the proceeding.

(e) the judge has served in governmental employment and in such capacity participated as counsel, advisor, or material witness concerning the proceeding or has expressed an opinion concerning the merits of the particular case in controversy.

(2) A judge should keep informed about the judge's personal and fiduciary financial interests, and make a reasonable effort to keep informed about the personal financial interests of the judge's spouse and minor children residing in the judge's household.

(3) For the purposes of this section:

(a) the degree of relationship is calculated according to the civil law system; the following relatives are within the third degree of relationship: parent, child, grandparent, grandchild, great grandparent, great grandchild, sister, brother, aunt, uncle, niece and nephew; the listed relatives include whole and half blood relatives and most step relatives;

(b) "fiduciary" includes such relationships as executor, administrator, trustee, and guardian;

(c) "financial interest" means ownership of a legal or equitable interest, however small, or a relationship as director, advisor, or other active participant in the affairs of a party, except that:

(i) ownership in a mutual or common investment fund that holds securities is not a "financial interest" in such securities unless the judge participates in the management of the fund;

(ii) an office in an educational, religious, charitable, fraternal, or civic organization is not a "financial interest" in securities held by the organization;

(iii) the proprietary interest of a policy holder in a mutual insurance company, or a depositor in a mutual savings association, or a similar

proprietary interest, is a "financial interest" in the organization only if the outcome of the proceeding could substantially affect the value of the interest;

(iv) ownership of government securities is a "financial interest" in the issuer only if the outcome of the proceeding could substantially affect the value of the securities.

(d) "proceeding" includes pretrial, trial, appellate review, or other stages of litigation.

(4) Notwithstanding the preceding provisions of this Canon, if a judge to whom a matter has been assigned would be disqualified, after substantial judicial time has been devoted to the matter, because of the appearance or discovery, after the matter was assigned to him or her, that he or she individually or as a fiduciary, or his or her spouse or minor child residing in his or her household, has a financial interest in a party (other than an interest that could be substantially affected by the outcome), disqualification is not required if the judge, spouse or minor child, as the case may be, divests himself or herself of the interest that provides the grounds for the disqualification.

D. Remittal of Disqualification.

A judge disqualified by the terms of Canon 3C(1), except in the circumstances specifically set out in subsections (a) through (e), may, instead of withdrawing from the proceeding, disclose on the record the basis of disqualification. If the parties and their lawyers after such disclosure and an opportunity to confer outside of the presence of the judge, all agree in writing or on the record that the judge should not be disqualified, and the judge is then willing to participate, the judge may participate in the proceeding. The agreement shall be incorporated in the record of the proceeding.

ผนวก ง.

Code of Civil Procedure in France, Book 1

Chapter II

Recusal

Article 341

*(Decree No. 78-330 of 16 March 1978, sec.7, Official Journal of 18 March 1978
amendment, JORF of 24 March 1978 and JORF of 10 November 1978)*

The recusal of a judge shall be permissible only for causes provided by the law.

As it is provided under Article L.731-1 of the Code of Judicial Organisation, and save where there exist special provisions for certain courts, the recusal of a judge may be requested:

1° Where he himself or his spouse has a personal interest in the dispute;

2° Where he himself or his spouse is the creditor, debtor, presumed heir or donee of one of the parties;

3° Where he himself or his spouse is related by blood or marriage with one of the parties or his or her spouse up to the fourth degree of kinship inclusive;

4° Where there have been or have proceedings between himself or his spouse and with one of the parties or his or her spouse;

5° Where he has, previously, had knowledge of the matter in the capacity of a judge or arbitrator or where he has counselled one of the parties;

6° Where the judge or his spouse is entrusted of the administration of the property of one of the parties;

7° Where there exists a link of subordination between the judge or his spouse and one of the parties or his or her spouse;

8° Where there has been a notorious friendship or enmity between the judge and one of the parties;

The ministère public, as a joined party may be recused on the same grounds.

Article 342

The party who wishes to recuse a judge shall have, on pain of inadmissibility, to do so as soon as he has knowledge of a ground of recusal.

In no case may the request for recusal be made after the end of the oral arguments.

Article 343

The recusal shall have to be made by the party himself or his agent specially empowered.

Article 344

The request for the recusal shall be made by a processual instrument lodged at the clerk's office of the court to which the relevant judge is attached or by declaration taken down by the clerk in a procès-verbal.

The request for the recusal shall have, under penalty of it otherwise being inadmissible, to specify precisely the grounds for the recusal and be subjoined with the necessary supporting exhibits.

An acknowledgement of the request shall be issued.

Article 345

The clerk shall transmit to the judge a copy of the recusal application against him.

Article 346

The judge, as soon as he receives the copy of the application, shall have to withdraw until the recusal has been ruled upon.

Where there is an urgency, another judge may be nominated, even *ex proprio motu*, to carry out the necessary procedures.

Article 347

Within eight days of this communication, the impugned judge shall have to make known in writing, either an acquiescence of the recusal or the grounds for which he opposes the same.

Article 348

Where the judge acquiesces, he shall immediately be replaced.

Article 349

Where the judge opposes the recusal or does not give any reply, the recusal application shall be ruled upon at once by the court of appeal or, where it is directed against a member of a court composed of occupational and lay judges, by the president of the court in question, whose ruling shall not be appealable.

Article 350

The clerk shall transmit the recusal application with the judge's reply or a note of his failure to reply, to the first president of the court of appeal or to the president of the court composed of occupational and lay judges.

Article 351

The matter shall be determined without the necessity of calling the parties or the impugned judge.

A copy of the decision shall be delivered or transmitted by the clerk to the judge and to the parties.

Article 352

Where the recusal application is granted, the replacement of the judge shall be proceeded with.

Article 353

Where the recusal application is dismissed, the applicant may be ordered to pay a civil fine from F 100 to F 10 000 without prejudice to the damages which may to be claimed.

Article 354

The acts performed by the impugned judge before he had knowledge of the recusal may not be challenged.

Article 355

The recusal against several judges shall have, under penalty of it otherwise being inadmissible, to be filed in the same plea, save where a ground for the recusal comes to light subsequently to the same.

It shall then be proceeded with as provided in the following Chapter even though a referral has not been requested.

ผนวก จ.

ALI / UNIDROIT Principles of Transnational Civil Procedure

Scope and Implementation

These Principles are standards for adjudication of transnational commercial disputes. These Principles may be equally appropriate for the resolution of most other kinds of civil disputes and may be the basis for future initiatives in reforming civil procedure.

1. Independence, Impartiality, and Qualifications of the Court and Its Judges

1.1 The court and the judges should have judicial independence to decide the dispute according to the facts and the law, including freedom from improper internal and external influence.

1.2 Judges should have reasonable tenure in office. Nonprofessional members of the court should be designated by a procedure assuring their independence from the parties, the dispute, and other persons interested in the resolution.

1.3 The court should be impartial. A judge or other person having decisional authority must not participate if there is reasonable ground to doubt such person's impartiality. There should be a fair and effective procedure for addressing contentions of judicial bias.

1.4 Neither the court nor the judge should accept communications about the case from a party in the absence of the other parties, except for communications concerning proceedings without notice and for routine procedural administration. When communication between the court and the party occurs in the absence of another party, that party should be promptly advised of the content of the communication.

1.5 The court should have substantial legal knowledge and experience.

ผนวก จ.

ข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ.2550

หมวด 1

บททั่วไป

ข้อ 10 ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ในเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(1) มีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องกับคำร้องที่ขอให้วินิจฉัย

(2) เป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภริยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงสามชั้น หรือเป็นญาติทางการสมรสนับได้เพียงสองชั้น

(3) เคยถูกอ้างเป็นพยาน โดยที่ได้อ้างเห็นเหตุการณ์ เว้นแต่เคยมีส่วนร่วมในวิธีพิจารณาตามกระบวนการทางนิติบัญญัติ หรือเคยแสดงความเห็นในฐานะผู้เชี่ยวชาญมีความรู้เป็นพิเศษในปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวข้องกับคำร้องนั้น

(4) เป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาก่อน

(5) เป็นกรรมการกฤษฎีกาหรืออนุญาโตตุลาการซึ่งพิจารณาคำร้องในเรื่องเดียวกันนั้นมาก่อน

(6) มีคดีอยู่ในระหว่างการพิจารณาที่ตุลาการนั่นเอง สามี ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของตุลาการนั้นฝ่ายหนึ่ง พัวพันกับคู่กรณี สามี ภริยา หรือญาติสืบสายโลหิตตรงขึ้นไปหรือลงมาของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

ข้อ 11 เมื่อมีเหตุที่จะคัดค้านอย่างใดอย่างหนึ่งตามข้อ 10 เกิดขึ้นแก่ตุลาการคนใด ตุลาการนั้นเองจะแถลงต่อศาลแสดงเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้าน แล้วขอถอนตัวออกจากการพิจารณาคดีนั้นก็ได้

ข้อ 12 เมื่อมีเหตุที่ตุลาการอาจถูกคัดค้านได้ตามข้อ 10 คู่กรณีหรือผู้เกี่ยวข้องอาจยกข้อคัดค้านขึ้นอ้างโดยทำเป็นคำร้องคัดค้านยื่นต่อศาลได้ ไม่ว่าในเวลาใด ๆ ก่อนมีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งชี้ขาด

เมื่อมีการยื่นคำร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่ง ให้ตุลาการซึ่งถูกคัดค้านงดการปฏิบัติหน้าที่ไว้จนกว่าศาลจะได้มีการชี้ขาดในเรื่องที่คัดค้านนั้น

การกระทำใด ๆ ของตุลาการซึ่งถูกคัดค้านที่ได้ดำเนินไปก่อนมีเหตุที่อาจถูกคัดค้านนั้น ย่อมสมบูรณ์ไม่เสียไปเพราะเหตุที่ศาลมีคำสั่งยอมรับคำร้องคัดค้าน เว้นแต่ศาลจะกำหนดเป็นอย่างอื่น

ข้อ 13 เมื่อมีการยื่นคำร้องคัดค้านตุลาการคนใด และตุลาการซึ่งถูกคัดค้านไม่ขอถอนตัวออกจากการพิจารณาคดีนั้น ให้ศาลพิจารณาคำร้องคัดค้านและบันทึกคำชี้แจงของตุลาการซึ่งถูกคัดค้านไม่ขอถอนตัวโดยอาจฟังคำแถลงของคู่กรณีและตุลาการซึ่งถูกคัดค้าน รวมทั้งพยานหลักฐานอื่นตามที่เห็นสมควร แล้วออกคำสั่งยอมรับหรือยกเสียซึ่งคำร้องคัดค้านนั้น คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด

เมื่อศาลต้องพิจารณาตามวรรคหนึ่ง ตุลาการซึ่งถูกคัดค้านจะร่วมพิจารณาหรือออกเสียงลงคะแนนชี้ขาดคำร้องคัดค้านมิได้

การชี้ขาดคำร้องคัดค้านตามวรรคหนึ่งให้ถือตามคะแนนเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ถือตามคำร้องคัดค้าน

ข้อ 14 ตุลาการจะขอถอนตัวจากการพิจารณาคดีหรือการทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่งคดีใดมิได้ เว้นแต่มีเหตุที่อาจถูกคัดค้านตามข้อ 10 เหตุสุดวิสัย เหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ หรือเหตุอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร

ผนวก ข.

ตารางที่ 1

แสดงสถิติผู้พิพากษาทำคดีวินัยในช่วงปี 2513-2541¹

ปี พ.ศ.	จำนวนผู้ทำผิด ในแต่ละปี	การกระทำที่ถูกลงโทษ
2513	1	ภรรยาข้าราชการตุลาการเรียกร้องเงินโดยมิชอบจากจำเลยในคดีอาญา
2516	1	ประพฤติมิชอบหลายประการ
2517	1	มีหนี้สินรุงรัง และยังมีกรณีพาดพิงถึงการเรียกร้องเงินในคดีด้วย
2519	2	1. มีความสัมพันธ์กับภรรยาของบุคคลอื่นจนเป็นเหตุให้สามี ภรรยาหย่าขาดจากกัน 2. พิจารณาพิพากษาคดีอาญาโดยไม่มีองค์คณะและมีพฤติการณ์อื่น ๆ ที่ส่อไปในทางทุจริต
2521	2	1. แสดงกิริยาว่าไม่สมควรแก่เจ้าหน้าที่ศาลต่อหน้าคู่ความในห้องพิจารณา 2. ทุจริตต่อหน้าที่และประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง
2523	4	1. นำสมบัติศาลไปขาย 2. รับเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินคดีโดยเรียกและรับเงินเป็นประโยชน์ตอบแทน 3. ช่วยตรวจแก้และทำคำฟ้องให้คู่ความ โดยมีพฤติการณ์ส่อไปในทางทุจริต 4. ทำการพิจารณาพิพากษาและบังคับคดีอย่างไม่เป็นธรรม ใช้อำนาจหน้าที่กลั่นแกล้งจำเลย

¹ สุลล พันธ์มโน, “การปรับปรุงการคัดเลือกผู้พิพากษาของศาลยุติธรรมไทย,” (ภาคนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), น.80.

2524	4	<ol style="list-style-type: none"> 1. ได้เสียกับหญิงอื่นจนเกิดบุตรแล้วไม่รับผิดชอบ 2. มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ขณะนั่งพิจารณาดูหมิ่น ทนายความต่อหน้าลูกความ พยาน และอัยการ 3. มาทำงานสายเป็นประจำ และยังป็นที่บ้านพักในยามวิกาล 4. เรียกทรัพย์สินเพื่อช่วยเหลือเกี่ยวกับการพิจารณาคดี
2525	7	<ol style="list-style-type: none"> 1. ดูหมิ่นเหยียดหยามผู้บังคับบัญชา 2. เรียกร้องขอส่วนแบ่งเงินรางวัลและสินบนนำจับ 3. ประพฤติตนไม่เหมาะสม 4. ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ 5. กระทำการเป็นหน้าที่ที่กระทบกระเทือนและเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ 6. เรียกร้องเงินจากจำเลยในคดี 7. อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยได้รับเงิน
2526	4	<ol style="list-style-type: none"> 1. แสวงหาประโยชน์จากการพิจารณาคดีฯ ทำหลักฐานเท็จ และปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ 2. มีอาการผิดปกติทางสมอง เป็นเหตุให้มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม 3. ไม่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต 4. เปลี่ยนแปลงผลคำพิพากษาโดยได้รับผลประโยชน์
2527	1	เรียกประโยชน์ตอบแทนจากคู่ความ
2528	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งมอบสำนวนไม่ครบตามบัญชีมอบหมายงาน 2. ทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นและยังป็นในร้านอาหาร
2530	2	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำหนังสือมีข้อความในลักษณะก้าวร้าวและดูหมิ่นเหยียด หยามผู้อื่น 2. ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่เที่ยงธรรมและไม่สุจริต
2532	1	ออกหมายปล่อยผู้ต้องหาผิดตัว
2533	3	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยุ่งเกี่ยวกับพรรคการเมือง 2. พุดโกล่เกลี่ยในขณะนั่งพิจารณาดำด้วยถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม 3. มีส่วนรู้เห็นในการรับเงินและทรัพย์สิน

2534	2	1. มีความสัมพันธ์ฉันผู้สาว 2. ทำสำนวนในความรับผิดชอบหาย
2537	1	เปิดเผยความลับของทางราชการ
2538	1	กล่าววาจาดูหมิ่นเหยียดหยามผู้อื่น
2539	2	1. มีพฤติการณ์ไม่ซื่อสัตย์สุจริตในการพิจารณาคดี 2. ถูกจับและศาลพิพากษาลงโทษ
2540	5	1. เรียกประโยชน์ตอบแทนจากคู่ความ 2. ทุจริตต่อหน้าที่ 3. ทุจริตต่อหน้าที่และประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง 4. เปิดเผยความลับและประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง 5. แสวงหาผลประโยชน์จากการช่วยเหลือในการปล่อยตัวชั่วคราว
2541	3	1. ทำสำนวนในความรับผิดชอบหาย 2. เรียกร้องทรัพย์สินจากคู่ความ 3. ไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่ง

ตารางที่ 2
สถิติเกี่ยวกับการร้องเรียนกล่าวหาข้าราชการตุลาการ
ตั้งแต่ปี 2535-2544

ปี พ.ศ.	จำนวน เรื่อง ร้อง เรียน	สอบสวน ข้อเท็จจริง เบื้องต้น/ สอบสวน ข้อเท็จจริง ขั้น ต้น	ตั้งคณะ กรรม การ สอบสวน	แยกการพิจารณาตามข้อกล่าวหา			อยู่ระหว่าง การดำเนิน การ	ผลการพิจารณา	
				ความ ประพัตติ	การ ปกครอง บังคับ บัญชา	การปฏิบัติ หน้าที่		รับ เรื่อง	คำสั่งลงโทษ
2535	23	22	1	9	-	14	-	23	-
2536	30	30	1	15	-	15	-	29	ให้ออก 1 ราย
2537	9	9	1	4	-	5	-	8	งดบำเหน็จความชอบ 1 ปี 1 ราย
2538	11	11	1	5	-	6	-	10	งดบำเหน็จความชอบ 2 ปี 1 ราย
2539	19	19	1	5	-	14	-	18	ปลดออก 1 ราย

ตารางที่ 2

สถิติเกี่ยวกับการร้องเรียนกล่าวหาข้าราชการตุลาการ
ตั้งแต่ปี 2535-2544 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	จำนวน เรื่อง ร้อง เรียน	สอบสวน ข้อเท็จจริง เบื้องต้น/ สอบสวน ข้อเท็จจริง ขั้นต้น	ตั้งคณะกรรมการ สอบสวน	ผลการพิจารณาตามข้อกล่าวหา			อยู่ระหว่าง การดำเนิน การ	ผลการพิจารณา	
				ความ ประพัตติ	การ ปกครอง บังคับ บัญชา	การปฏิบัติ หน้าที่		ระงับ เรื่อง	คำสั่งลงโทษ
2540	26	21	7	10	-	16	-	20	ไล่ออก 3 ราย, ให้ออก 2 ราย, ภาคทัณฑ์ 1 ราย
2541	60	60	2	29	-	31	-	55	ไล่ออก 1 ราย, ให้ออก 2 ราย, งดบำเหน็จ ความชอบ 1 ปี 1 ราย
2542	58	58	8	33	-	25	-	52	ให้ออก 4 ราย, งดเลื่อนตำแหน่ง 1 ราย, งด เลื่อนเงินเดือน 1 ราย
2543	61	46	3	25	-	36	27	32	ไล่ออก 1 ราย, ให้ออก 1 ราย
2544	77	17	4	33	-	44	67	9	ภาคทัณฑ์ 1 ราย

ผนวก ซ.

ประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ

ข้อ 3 ในการนั่งพิจารณาคดี ผู้พิพากษาจักต้องวางตนเป็นกลางและปราศจากอคติ ทั้งพึงสำรวมตนให้เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ แต่งกายเรียบร้อย ใช้วาจาสุภาพ พึงความจากคู่ความและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างตั้งใจ ให้ความเสมอภาค และมีเมตตาธรรม

ข้อ 6 ผู้พิพากษาจักต้องละเว้นการกล่าวถึงข้อเท็จจริงในคดีที่อาจจะกระทบกระเทือนต่อบุคคลใด ไม่วิจารณ์หรือให้ความเห็นแก่คู่ความหรือบุคคลภายนอกเกี่ยวกับคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณาหรือกำลังจะขึ้นสู่ศาล แต่ผู้พิพากษาผู้มีอำนาจอาจแถลงให้ประชาชนเข้าใจถึงวิธีพิจารณาความของศาลเมื่อมีเหตุผลสมควร

ข้อ 8 การเปรียบเทียบหรือไกล่เกลี่ยคดีจักต้องกระทำในศาล ผู้พิพากษาพึงชี้แจงให้คู่ความทุกฝ่ายตระหนักถึงผลดีผลเสียในการดำเนินคดีต่อไป ทั้งนี้ จักต้องไม่ให้คำมั่นหรือบีบบังคับใด ๆ หรือให้จำเลยรับสารภาพโดยไม่สมัครใจ และจักต้องไม่ทำให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งระแวงว่าผู้พิพากษาฝักใฝ่ช่วยเหลือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง

ข้อ 9 ผู้พิพากษาพึงระลึกว่าการนำพยานหลักฐานเข้าสืบและการซักถามพยานควรเป็นหน้าที่ของคู่ความและทนายความของแต่ละฝ่ายที่จะกระทำ ผู้พิพากษาพึงเรียกพยานหลักฐานหรือซักถามพยานด้วยตนเองก็ต่อเมื่อจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ศาลเป็นผู้กระทำเอง

ข้อ 12 เมื่อจะพิพากษาหรือมีคำสั่งคดีในเรื่องใด ผู้พิพากษาจักต้องละวางอคติทั้งปวงเกี่ยวกับคู่ความหรือคดีความเรื่องนั้น ทั้งจักต้องวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า และไม่เห็นแก่หน้าผู้ใด

ข้อ 14 ผู้พิพากษาพึงถอนตัวออกจากการพิจารณาและพิพากษาคดี เมื่อมีเหตุที่ตนอาจถูกคัดค้านได้ตามกฎหมาย หรือเมื่อมีเหตุประการอื่นที่เกี่ยวกับตัวผู้พิพากษา อันอาจทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีนั้นเสียความยุติธรรม และจักต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการจูงใจผู้พิพากษาซึ่งพิจารณาคดีนั้นในภายหลังในประการที่อาจทำให้เสียความยุติธรรมได้

ผนวก ณ.

ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายสำนวนคดี พ.ศ.2544

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 32 วรรคหนึ่ง แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ประธานศาลฎีกาเห็นสมควรออกระเบียบไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายสำนวนคดี พ.ศ.2544”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นสามสิบวันนับแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ 3 ในระเบียบนี้ถ้าข้อความมิได้แสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

“การจ่ายสำนวนคดี” หมายความว่า การมอบหมายสำนวนคดีให้องค์คณะผู้พิพากษารับผิดชอบพิจารณาและพิพากษา

“ผู้จ่ายสำนวนคดี” หมายความว่า ประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดี และผู้พิพากษาซึ่งประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ผู้พิพากษาหัวหน้าแผนกคดีมอบหมาย

“ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน” หมายความว่า ผู้พิพากษาคณะเดียวที่เป็นองค์คณะผู้พิพากษาหรือผู้พิพากษาคณะหนึ่งซึ่งได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบสำนวนคดีในฐานะเจ้าของสำนวนในกรณีที่องค์คณะผู้พิพากษาประกอบด้วยผู้พิพากษหลายคน

“สำนวนคดีทั่วไป” หมายความว่า สำนวนคดีที่ผู้จ่ายสำนวนคดีมิได้กำหนดไว้เป็นสำนวนคดีพิเศษ หรือสำนวนคดีจัดการพิเศษ

“สำนวนคดีพิเศษ” หมายความว่า สำนวนคดีที่ผู้จ่ายสำนวนคดีกำหนดไว้เป็นสำนวนคดีที่การจ่ายสำนวนคดีต้องคำนึงถึงความเชี่ยวชาญและความเหมาะสมขององค์คณะผู้พิพากษาเป็นพิเศษ

“สำนวนคดีจัดการพิเศษ” หมายความว่า สำนวนคดีที่มีความจำเป็นหรือเหมาะสมที่จะจัดองค์คณะผู้พิพากษาซึ่งรับผิดชอบไว้เป็นพิเศษ เพื่อให้การพิจารณาและพิพากษาคดีเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว

ข้อ 4 ให้ประธานศาลฎีกา ประธานศาลอุทธรณ์ ประธานศาลอุทธรณ์ภาค อธิบดีผู้พิพากษาศาลชั้นต้น หรือผู้พิพากษาหัวหน้าศาล แล้วแต่กรณี กำหนดประเภทสำนวนคดีที่เป็นสำนวนคดีพิเศษและสำนวนคดีจัดการพิเศษ และประกาศไว้ให้ทราบทั่วไป

ข้อ 5 ให้ผู้จ่ายสำนวนคดีจัดองค์คณะผู้พิพากษาในศาลหรือแผนกคดีที่ตนรับผิดชอบ และกำหนดลำดับองค์คณะผู้พิพากษาสำหรับสำนวนคดีทั่วไปตามหลักเกณฑ์อาวุโสหรือหลักเกณฑ์อื่นที่ผู้จ่ายสำนวนคดีกำหนด

ให้ผู้จ่ายสำนวนคดีจัดองค์คณะผู้พิพากษาในศาลหรือแผนกคดีที่ตนรับผิดชอบสำหรับสำนวนคดีพิเศษและสำนวนคดีจัดการพิเศษให้ตรงกับความเร็วชาญและความเหมาะสมหรือตามระเบียบการบริหารจัดการที่วางไว้ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่มีการจัดองค์คณะผู้พิพากษาในลักษณะเดียวกันไว้หลายองค์คณะ ให้กำหนดลำดับองค์คณะผู้พิพากษาตามหลักเกณฑ์ในวรรคหนึ่งด้วย

ข้อ 6 ให้ผู้จ่ายสำนวนคดีจ่ายสำนวนคดีทั่วไปให้แก่องค์คณะผู้พิพากษาในศาลหรือแผนกคดีที่ตนรับผิดชอบตามลำดับเลขหมายสำนวนในสารบบความเรียงไปตามลำดับองค์คณะผู้พิพากษาที่ได้จัดไว้ หรือโดยวิธีการอื่นตามที่ผู้จ่ายสำนวนคดีกำหนดซึ่งไม่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าว่าจะจ่ายสำนวนคดีให้แก่องค์คณะผู้พิพากษาใด

ให้ผู้จ่ายสำนวนคดีจ่ายสำนวนคดีพิเศษและสำนวนคดีจัดการพิเศษให้แก่องค์คณะผู้พิพากษาในศาลหรือแผนกคดีที่ตนรับผิดชอบให้ตรงกับความเร็วชาญและความเหมาะสม หรือตามระเบียบการบริหารจัดการที่วางไว้ แล้วแต่กรณี ในกรณีที่มีการจัดองค์คณะผู้พิพากษาไว้ในลักษณะเดียวกันหลายองค์คณะ ให้ผู้จ่ายสำนวนคดีจ่ายสำนวนคดีตามหลักเกณฑ์ในวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

การจ่ายสำนวนคดีตามวรรคหนึ่งและวรรคสองให้คำนึงถึงปริมาณคดีทั้งหมดที่องค์คณะผู้พิพากษาแต่ละองค์คณะต้องรับผิดชอบด้วย

ข้อ 7 ในกรณีที่ผู้จ่ายสำนวนคดีจ่ายสำนวนคดีให้แก่องค์คณะผู้พิพากษา ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาหลายคน ให้ผู้จ่ายสำนวนคดีระบุชื่อผู้พิพากษาเจ้าของสำนวนไว้ด้วย แต่หากมิได้ระบุไว้ ให้ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะหรือผู้พิพากษาซึ่งมีอาวุโสสูงสุดในองค์คณะผู้พิพากษานั้นเป็นผู้ระบุ

ข้อ 8 ในกรณีที่ผู้จ่ายสำนวนคดีจ่ายสำนวนคดีให้แก่องค์คณะผู้พิพากษาที่ได้จัดไว้ซึ่งมีจำนวนผู้พิพากษามากกว่าจำนวนผู้พิพากษาที่ต้องเป็นองค์คณะผู้พิพากษาตามที่พระธรรมนูญศาลยุติธรรมกำหนด ให้ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะหรือผู้พิพากษาซึ่งมีอาวุโสสูงสุดในองค์คณะ

ผู้พิพากษานั้นเป็นผู้กำหนดองค์คณะผู้พิพากษาคดีนั้นให้เป็นไปตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม
กำหนดไว้ เว้นแต่ผู้จ่ายสำนวนคดีจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

ข้อ 9 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับเฉพาะแก่การจ่ายสำนวนคดีในวันที่ระเบียบนี้ใช้บังคับ
เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ 21 กันยายน พ.ศ.2544

ธวัชชัย พิทักษ์พล

(นายธวัชชัย พิทักษ์พล)

ประธานศาลฎีกา